

Ik acht de critiek wreed en lafhartig, die het kunstwerk losmaakt van schepper en mensheid, en op zijn best de nieuwe gedachte zet in het mausoleum van veel andere, schone gedachten.

Het wil ons voorkomen, dat deze bundel „Vernieuwingen” een van de meest groots en tragische momenten is in de Nederlandse literatuur van de laatste jaren.

Een boekkleed, dat met ootmoed aange trokken is, heeft iets vorstelijks. En edeler wordt nog deze houding, wanneer zonder reserve erkend wordt, dat de dichteres in haar levensprogram principieel fouten zette, die ze nu ziet voortwoekeren in mensen, die te grotig luisterden naar haar woord.

Ontroerend is de nieuwe pelgrimage, die H. Roland Holst begint — „nieuwe oriëntering” noemt de objectieve mens dat. Maar deze zoek-tocht door het leven is een ontstellende werkelijkheid. Tien-tallen van jaren duurt nu al deze tocht naar het begeerde land; hoog en ijskoud waren de bergen, donker en met graf-lucht de diepe dalen. En voort gaat de tocht, moeizaam vaak, maar toch voort. Zoekend naar de heilstaat en naar de geliefde, de rustbrenger, de gids, de leider, de toren-hoge man, die veel namen krijgt, maar de ene naam nog steeds niet.

Als er een boek geschreven zal worden in de toekomst over het zieleleven van onze tijd, dan zal daarin een belangrijk hoofdstuk gegeven moeten worden aan Henriëtte Roland Holst. Want in haar wordt het leven van duizenden getypeerd.

Ik geloof niet, dat iemand met eigen kracht tot ernstiger zelf-inkeer kan komen dan deze dichteres. Een mens zelf komt niet tot dieper berouw en tot nederiger deemoed. Groter oprechtheid kan hij zelf niet openbaren, méér liefde tot de naaste kan hij zelf niet schenken.

Wie de diepe klank dezer verzen heeft verstaan, die wordt wel heel diep ontroerd, als hij de velen ziet, die de mond vol hebben over het Nieuwe Leven en over de Levensredder, en die toch zo oppervlakkig, zo hovaardig, zo huichelachtig, zo haatdragend hun weg gaan...

Zo is het werk van Mevrouw Roland Holst geworden tot een diepe religieuze gedachte, waarin velen en elk jaar meederen, als ik wel zie, eigen wezen weerspiegeld vinden.

Als er geen Gods-dienst was — stel, dat er dan nog leven zou mogelijk zijn — dan zou de levens-gedachte van deze dichteres wel het edelste zijn, wat een mens aan de wereld kon geven.

Maar hierin ligt tegelijk de ontzaglijke tragiek van dit werk. Hier doolt een eerlijk zoekend mens-kind door de wereld; haar denken doorvoert eeuwen. Door verre landen der oudheid gaat haar dolage. Over Golgotha gaat haar tocht; daar ziet zij een man toren-hoog, in wiens donker oog onze smart spiegelt; zij begrijpt, dat zijn medicijn ons genezen zal en dan... gaat ze voorbij. En als ze straks rust van het vernieuwende zwerfen, bidt ze, of de Geest één wil zenden, die ons leiden zal...

Zo vol van eigen toekomstverwachting was ze, zo bondsde het oratorium van de nieuwe heilstaat in haar hoofd en hart, dat zij niet hoorde het wereldverloosende woord van Golgotha: „Het is volbracht”. De verlossing, de afgedoken levensver-nieuwing is principieel nu reeds een feit.

Toen deze dichteres langs Golgotha ging, was ze stomgeslagen van bewonderende liefde. Maar de Kruiseling vraagt meer. Hij vraagt iets anders: overgave, zelf-verliezing. Hij wacht op dat aller-ontzaglijkste ogenblik, dat wij schrikken van onze bonende bewondering en huiveren van onze bleke genegenheid, dat we ons wegschamen voor onze armeterige plannenmakerij. Hij wacht op het dui-zelingwekkende moment, wanneer een mens dreigt te sterven van geluk en nog maar één fluistering heeft: Rabbouni, lieve Meester.

Dan gaat de levensreis niet dadelijk naar de vernieuwde, arbeids-bijde aarde. Dan leidt de weg eerst tot God de Vader. Want Hij is de Eerste en de Laatste. Daarna bloeien de eeuwige vreugden van hemel en hernieuwde aarde open.

Het Socialisme wendt zich meer en meer van Marx af, naar Tolstoj toe.¹⁾ Dit is een keer, die komen móest. Want een mens kan bij brood alleen niet leven. Maar ook nu nog is deze aarde doel en de mens, die daarop woont. Zelf moet hij zorgen, dat uit zijn hart uitvloeie een stroom van liefde, zelf moet hij slopen de muren, die het hart omstaan.

Deze nieuwe bouw kan torenhoog worden; de ineenstorting zal echter zoveel te ontzettender zijn.

Maar nog klinkt óver de grootse architectuur van deze „Vernieuwingen” heen het woord van Hem, die alle dingen nieuw maakt. Zijn woord is een symphonie van Majesteit en Liefde: Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven; niemand komt tot den Vader dan door Mij. A. KUIPER.

¹⁾ Men zie hiervoor de zeer belangrijke artikelen van Mevrouw Roland Holst in de laatste afleveringen van „De Gids” jg. 1930.

De reis van Bontekoe.

Met dit opschrift bedoel ik niet, een artikel in te leiden, dat door deze cliché-gevoorden uitdrukking als een reisverhaal met vele wederwaardigheden wordt bestempeld. 't Is het historisch feit, de werke-lijke reis van den echten Bontekoe, waarop ik het

oog heb. De ruimte, die in dit nummer overblijft, is toereikend voor een klein artikel, juist voldoende, om de aandacht te vestigen op de nieuwe uitgave — de 60ste misschien — die van het scheepsjour-naal van den beroemden tocht verscheen.

Onder den titel „Journale ofte gedenkwaerdige beschrijvinghe van de Oost-Indische reyse van Willem J. J. Brantsz Bontekoe van Hoorn” is n.l. door Dr W. H. Staverman een aardige uitgave bezorgd¹⁾ van schipper Bontekoe's eigen relaas omtrent den inderdaad gedenkwaardigen tocht, dien hij op 28 Dec. 1618 begon met zijn schip „Nieu Hoorn”, „ghe-mant met 206 eters”. En in zijn voorbericht wijst Dr S. er terecht op, dat hij daarmee een boeiend boek brengt, dat „een sober en toch levendig ver-haal (is) van moed, volharding en Godsvertrouwen”.

Bontekoe's reisbeschrijving is een spannende avontuurgeschiedenis. Gedurende den tocht, die zeven jaar geduurd heeft, hebben de schepelingen van alles beleefd: storm en schipbreuk, aanvallen van zeeroovers en landsvijanden, ziekte en ongeval, moeilijkheden aan boord en te land, wederwaardig-heden van allerlei aard, gevaren van veelsoortigen omvang en verschillend karakter — en deze „gan-sche veelheid van avonturen wordt hier verteld met gemoedelijke eenvoud en in zeemanssoberheid.

Belangrijk is dit allereerst, omdat het werkelijk gebeuren is geweest. Er zijn genoeg avontuurver-halen, ook reisbeschrijvingen, die vertellen van eindeloze wederwaardigheden; maar veelal spelen daarin de fantasie en de sensatiezucht een niet onbelangrijke rol. Hier is alles pure realiteit, his-torie zonder opsmuk, beschrijving zonder franje.

Belangrijk is het in de tweede plaats, omdat het verhaal een klaar getuigenis aflegt van het Gods-vertrouwen, dat den stoeren 17e eeuwse kenmerkte. Tal van passages, mededeelingen veelal van groote moeilijkheden en nijpenden nood, spreken in door hun eenvoud treffende woorden, van een diep-vromen zin en de onwrikbare zekerheid, dat lot en leven zijn in Gods hand.

Belangrijk is het eindelijk, omdat dit relaas van een veeleischenden Indie-tocht staat tegen den achtergrond van oud-hollandsch zeemanschap, van 17e eeuwse ondernemingsgeest en aan voorzichtig beleid gepaard durf. Zoo ergens een indruk te verkrijgen valt van wat het vaderland in zijn besten tijd heeft gepresteerd, van de eigenschappen, die ons voorgelicht typeerden en die de Republiek der 17e eeuw hebben groot gemaakt, dan is het hier, uit dit scheepsjournaal, dat een van de vele is, die de historie heeft bewaard. Niet zonder reden heeft Potgieter, de laudator temporis acti, de lof-verheffer van vaderlandsche grootheid en gouden-eeuwse ondernemingszin, deze reis van Bontekoe tot onderwerp van een zijner geschriften gemaakt. Daarin toch vond hij, wat hij bij zijn tijdgenooten vergeefs zocht en wat hij het beste achtte van het Hollandsche karakter. En niet zonder reden is het ook, dat Bontekoe's journaal door jong en oud altijd weer gelezen is, telkens opnieuw moest worden uitgegeven en nieuw bleef, ofschoon het altijd ouder werd. Het spiegelde, waarheidsgetrouw, wat oud-hollandsche kracht, onder Gods zegen, ver-mocht. Het wekte nationaal bewustzijn en recht-matigen trots. Het gaf aan den anderen kant getui-genis van de moeizaamheid, waarmee de 17e eeuw-sche glorie verkregen werd, niet als toevallige winst van aanwaaaiend geluk, maar de vrucht van zwaren arbeid, eindeloze ontbering, inspanning, waakzaam-heid, onverschrokkenheid, doorzettingsvermogen — en niet het minst ook van sterk zijn in krachtig Godsvertrouwen.

Deze belangrijkheid in drieërlei opzicht dan geeft betekenis aan de uitgave van Bontekoe's scheeps-journaal, ook weer aan deze nieuwe editie, die door een oriënterende inleiding, aardige illustraties, ver-klarende aantekeningen de lectuur vergemakkelijkt. Men zal even moeten wennen aan de 17e eeuwse taal en aan de zegswijze van Bontekoe, maar dat is na de lezing van enkele bladzijden gebeurd en wat er dan aan moeilijkheid overblijft vindt men in noten aan den voet der pagina's en op het eind van het boekje toegelicht.

De lectuur behoeft dus voor niemand bezwaarlijk te zijn en kan velen, vooral ook jongeren, tot groot voordeel wezen.

C. T.

Persstemmen over den Calvinistenbond.

Deze week hebben weer enkele bladen zich uitgespro-ken over de kwestie. Wij zullen citeeren, wat onder de oogen kwam.

Dr H. Kaajan zegt in „Utrechtsche Kerkbode”:

„'k Hoop, dat de Bond van Gereformeerden niet aan politieke overwegingen zijn ontstaan dankt.

Laten onze politieke bladen liever schrijven over het onderwerp: anti-revolutionair ook in de Kerk. Ook in de Kerk moeten wij anti-revolutionair zijn. En voor-al signaleere men niet onmiddellijk sommige predi-kanten als kerkistisch. De Liberalen legden voor-heen onze mannen op het procrustus-bed der verdraag-saamheid. Wie niet „liberaal” dacht was natuurlijk onverdraagzaam. Als een dienaar des Woords opkomt voor de zuiver-anti-revolutionaire beginselen

ook op kerkelijk terrein, doet hij niet meer dan zijn plicht. Dit heeft met kerkisme niets uit te staan. Dit staat in 't nauwste verband met 't zuivere, Calvinistische beginsel: Christus Koning in de eerste plaats op het erf Zijner Kerke.

De Miedema schrijft in „Groningsche Kerkbode”:

Het ideaal is zoo schoon. Maar moet dat ideaal wor-den gezocht in een bond die eigenlijk het fundamen-teel verschil zoekt te bedekken? Is het dan niet aan-stonds al geoordeeld, of ja zelfs als de eenheid in de belijdenis zoo volkomen is, dat in een bond volle sa-menwerking mogelijk is, waarom is dan nog zoo pas de hand doorgesmeden met sommigen van hen, juist omdat zij van die belijdenis afwijken? Zeker het is bepaald mogelijk, dat sommigen die in het H. V. mee-gingen eigenlijk alleen kerkrechtelijke bezwaren had-den, en dus ten volle de Gereformeerde belijdenis aan-vaarden, maar is dan dat lid zijn van het H. V. ook niet een goedkeuren van die afwijking en wordt daarmee eigenlijk niet een oordeel geveld over heel den strijd van 1926?

Wij kunnen onze bezwaren ook niet verbergen en vreezen, dat deze bond weinig levenskracht zal hebben, of zal doen brengen de gedachte dat eigenlijk over die verschillen wel kan worden heengegaan als niet ter zake dienend, en zal daarmee niet juist het Gerefor-meerd beginsel zelf geschaad worden?

Prof. Lindeboom zegt in „De Wachter”:

Eenheid en samenwerking te bevorderen, is het dui-delijk uitgesproken doel. Wie kan tegen dat uitnemend doel bezwaar hebben? Zeker niemand, die waarlijk Gereformerd, Christelijk, is en leven wil.

De groote vraag is nu echter deze, die in het op-schrift geformuleerd staat: Kan de Bond die begeer-lijke en door Christus gewilde en van den Vader ge-beden eenheid bevorderen?

Toen ik in de bladen het program van dezen ont-worpen — beter gezegd: in een besloten kring ree-is gestichten — Bond las en daarover nadacht, kon ik die vraag niet anders dan ontkennend beantwoorden.

De van onderscheiden zijden reeds ingebrachte be-zwaren zal ik niet herhalen. Wel wil ik verklaren, over het geheel er mee in te stemmen. De Bond kan m.i. ganschelijk niet die eenheid en samen-werking bevorderen. Hij staat dien in den weg. En dat teneer naarmate het veelomvattende program tot uitvoering mocht komen. Trots de beste be-doeling van de oprichters, die ieder gaarne zal prijzen, kan de Bond m.i. niet anders dan het echte Gereformeerde bewustzijn en leven verzwakken, en de Gereformeerde samenleving van alle Gereformeerden tegenhouden.

Het Gereformerd bewustzijn: het ware plichtsbeseef, de liefde des harten, de drang der conscientie: God en Zijnen Christus te dienen naar Zijn onfeilbaar Woord — wordt niet bevorderd, maar geschaad door den weg en de wijze, waarop men de samenwerking wil zoeken, en het program zal trachten te verwerke-lijken.

Om alles ineens te zeggen: „Zullen twee tezamen wandelen tenzij zij bijeengekomen zijn?” Amos 3:3.

In plaats van de kloven te dempen om tot elkander te kunnen komen, bedekt men ze eenvoudig door een breeden doek met het opschrift: „Tot Calvinisti-sche samenwerking geroepen!” In plaats van „door het geloof” de muren te slechten van het Jericho der ellendige, schuldige, de kracht der Chris-tenen brekende, verdeeldheid, eigenzinnigheid, onge-hoorzaamheid aan het Woord, en goedpraterij van woorden en daden die „het Verbond Gods ontheiligen en Zijn toorn over de gemeente verwekken”. Catech. vr. 82 — zal men trachten: over die breede en sterke muren heen te klimmen en elkander te vinden, om dan hand in hand en hart in hart ten strijde te gaan tegen de vijanden van het Kruis van Christus, te bouwen aan de muren van het Sion Gods...

Is er iemand van de vaders en pleegvaders van den Bond, die uit de H. Schrift en uit de Gereformeerde Belijdenisschriften kan aantoonen, dat zulk een een-heid, of liever: zulk een eenheidspoging vrucht kan zijn van „het geloof”, en dus hopen op zegen van den HEERE der heirscharen? Dat zal toch wel noodig zijn. Want „wat uit het geloof niet is, dat is zonde”. Rom. 14: 23.

Maar — is er gezegd — „het gaat hier om Confes-sionele, niet om Kerkelijke eenheid. En daar-om roepen wij allen op die verklaren, op den Gerefor-meerden grondslag te willen samen werken”. Vergis ik mij, of komt in dat excuus, neen, die toelichting, de kankerplek van het program open en bloot voor den dag?

Al mij, evenals in het, ook in onze Gereformeerde kerkelijke schrijftaal reeds hier en daar ingedrongen gebruik van den onwonen term: interkerkelijk, maakt men, zoo sprekend, inderdaad, al bedoelt men het niet, de Kerk los van de Confessie, en zet men beide: Kerk en Confessie, buiten het volksleven, op een „eilandje” in 't midden van den bruisenden stroom. Dit is te erger omdat de Bond ook wil optreden als uitlegger en verkondiger van „de Gereformeerde waarheden”, in de Belijdenisschriften beleden. Men moet dus beginnen met de artt. 27—32 over de Kerk op zijde te zetten. Of hoe kunnen leden van de Gerefor-meerde Kerken, die niet alleen belijden met den mond, maar ook gelooven met het hart, Art. 1 Geref. belijdenis, en dit door hun Gereformerd Kerk-leven toonen: „zoo is het ambt aller geloof-vigen, volgens het Woord Gods, zich af te scheiden van degenen, die niet van de Kerk zijn, en zich te voegen tot deze Ver-gadering, hetzij op wat plaats God ze ge-steld heeft...” Art. 28 Geref. Geloofsb. — hoe kun-nen zij, die dat belijden, op CONFESSIONERLEN grondslag samenwerken met hen, die de Gerefor-meerde belijdenis van de Kerk ontkennen, of ver-loochenen? Verloochenen met daden en niet doen, en met woorden te hunner rechtvaardiging en aanprij-zing van navolging daarin?

En is „Assen” buiten dit geding te houden? 't Gold in Assen en in Groningen immers niet maar „een meeningsverschil”?

Dr F.
(Hervoe)
Do
nigd
de la
tien
ging
digd
Maas
„Com
terra
uit l
sche
Met
he
H
groot
voel
Prot
dier
de l
later
men
of v
een
miss
een
hou
gehe
He
reld
Het
bije
te v
wij
te g
gina
een
hoe
een
Am
of C
men
land
en d
toe
naar
gem
allen
Sam
rond
weer
tot d
alsof

Vio
Rotter
6.1
V. v
Tw
Schij
Ber
Achlan
Altever
Ambt-
Genom
Den B
Onstwe
Stellen

W. A. H.
SINGEL 116

SC
PIAN

Grote keuze
uitgeprijsd
Franco lever

W. J. KRUIJ
H

Tel. 13489

Manden-
LIGSTOLEN
WASCHM.

SPECUL
FONDAN

Ban

H. N. MUI
Reitzstraat

J. R I
Thomsonla
Te

Specialiteit
Overtrek